

"Top 200 Universities in Europe uniRank". <https://www.4icu.org/top-universities-europe/>
"Top 200 Universities in the World uniRank". <https://www.4icu.org/top-universities-world/>
"Top Universities in Ukraine uniRank". <https://www.4icu.org/ua/>
Tatarinov, I. Ye. "Svitova praktyka formuvannia reitynhiv universitetiv: vyznachennia naibilsh obiektyvnykh kryteriiv ta indyikatoriv otsiniuvannia" [World Practice of Forming University Rankings: Determining the Most Objective Criteria and Evaluation Indicators]. *Ukrainskyi sotsium*, no. 1 (44) (2013): 100-116.

The Ranking Web of Universities. <http://www.webometrics.info/en>
"University and College Rankings 2020". <https://www.umultirank.org>
Valenkevych, L. P., and Finkilshtein, O. V. "Analiz suchasnykh reitynhiv vyshchykh navchalnykh zakladiv yak instrumentu otsinky yakosti vyshchoi osvity" [Analysis of Modern Rankings of Higher Education Institutions as a Tool for Assessing the Quality of Higher Education]. *Teoriia ta praktyka derzhavnoho upravlinnia*, no. 3 (2013): 42-36.
2020 World University Ranking. <https://www.4icu.org>

УДК 658:338.2
JEL: I23; L84; G30

КОРПОРАТИВНО-ПІДПРИЄМНИЦЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ РИНКУ ВИЩОЇ ОСВІТИ

© 2020 ДИБАЧ І. Л.

УДК 658:338.2
JEL: I23; L84; G30

Дибач І. Л. Корпоративно-підприємницький університет у контексті розвитку ринку вищої освіти

У статті розглянуто необхідність трансформації українських закладів вищої освіти в контексті розбудови економіки знань і формування ринку освітніх послуг. Зазначено, що з огляду на проблеми, що існують у вищій школі, такі як нестача фінансування, зменшення попиту на вітчизняні освітні послуги тощо, менеджменту вищих навчальних закладів доцільно перебудовувати структуру управління таким чином, щоб бути спроможними адекватно реагувати на зміну ринкової кон'юнктури та фінансово незалежними. Визначено, що за цих умов закладу вищої освіти доцільно розглядати свою роботу як підприємницьку діяльність, яка має реалізовуватися на засадах корпоративного управління. Визначено мету публікації – опрацювання науково-методичного підходу до визначення сутності терміна «корпоративно-підприємницький університет» у контексті удосконалення управління закладом вищої освіти в умовах загострення конкуренції на ринку освітніх послуг. Запропоновано розглядати дві іпостасі терміна: підприємницьку та корпоративну. В роботі виконано аналіз підходів до з'ясування сутності терміна «підприємницький університет» і виявлено неоднотайність науковців у його тлумаченні. З'ясовано, що переважна більшість авторів ототожнює підприємницьку діяльність університетів із інноваційною. Виявлено, що в науковій площині широко використовується термін «академічне підприємництво», у визначенні якого виявлено подібність до терміна «підприємницький університет». Запропоновано розглядати академічне підприємництво як комплекс дій, який орієнтований на отримання прибутку, а підприємницький університет визначати як освітню організацію, що функціонує на засадах академічного підприємництва, ефективність якої забезпечується взаємодією таких елементів, як освіта, наука, бізнес та інновації. Визначено, що корпоративно-підприємницький університет – це заклад вищої освіти, який виконує комплексну діяльність з формування та розвитку освітнього та підприємницького потенціалу суспільства на засадах корпоративного менеджменту з метою отримання прибутку та соціального ефекту із забезпеченням академічної свободи викладачів і студентів.

Ключові слова: заклад вищої освіти, підприємництво, підприємницький університет, академічне підприємництво, корпоративне-підприємницький університет.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-273-279>

Рис.: 1. Табл.: 1. Бібл.: 20.

Дибач Інна Леонідівна – кандидат економічних наук, доцент, доцент кафедри економіки та організації виробництва, Національний університет кораблебудування імені адмірала Макарова (просп. Героїв України, 9, Миколаїв, 54025, Україна)

E-mail: inna.leonidivna@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4237-8709>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/U-2756-2017>

Scopus Author ID: 36068969200

УДК 658:338.2
JEL: I23; L84; G30

Дибач И. Л. Корпоративно-предпринимательский университет в контексте развития рынка высшего образования

В статье рассмотрена необходимость трансформаций украинских высших учебных заведений в контексте развития экономики знаний и формирования рынка образовательных услуг. Отмечено, что, учитывая проблемы, существующие в высшей школе, а именно недостаток финансирования, уменьшение спроса на отечественные образовательные услуги и т.д., менеджменту высших учебных заведений целесообразно перестраивать структуру управления таким образом, чтобы быть в состоянии адекватно реагировать на изменение рыночной конъюнктуры

и обеспечивать финансовую независимость. Определено, что в таких условиях высшим учебным заведениям целесообразно рассматривать свою работу как предпринимательскую деятельность, которая должна реализовываться на основе корпоративного управления. Целью статьи стала разработка научно-методического подхода к определению сущности термина «корпоративно-предпринимательский университет» в контексте усовершенствования его управления в условиях обострения конкуренции на рынке образовательных услуг. Предложено рассматривать две ипостаси термина: предпринимательскую и корпоративную. В работе выполнен анализ подходов к выяснению сущности термина «предпринимательский университет», и выявлена неоднозначность ученых в его толковании. Выяснено, что подавляющее большинство авторов отождествляет предпринимательскую деятельность университетов с инновационной. Выявлено, что в научной плоскости широко используется термин «академическое предпринимательство», смысл которого подобен значению «предпринимательский университет». Предложено рассматривать академическое предпринимательство как комплекс действий, который ориентирован на получение прибыли, а предпринимательский университет определять как образовательную организацию, которая функционирует на основе академического предпринимательства, и эффективность которой обеспечивается взаимодействием таких элементов, как образование, наука, бизнес и инновации. Определено, что корпоративно-предпринимательский университет – это высшее учебное заведение, которое выполняет комплексную деятельность по формированию и развитию образовательного и предпринимательского потенциала общества на основе корпоративного менеджмента с целью получения прибыли и социального эффекта с обеспечением академической свободы преподавателей и студентов.

Ключевые слова: учреждение высшего образования, предпринимательство, предпринимательский университет, академическое предпринимательство, корпоративное-предпринимательский университет.

Рис.: 1. **Табл.:** 1. **Библ.:** 20.

Дыбач Инна Леонидовна – кандидат экономических наук, доцент, доцент кафедры экономики и организации производства, Национальный университет кораблестроения имени адмирала Макарова (просп. Героев Украины, 9, Николаев, 54025, Украина)

E-mail: inna.leonidivna@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4237-8709>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/U-2756-2017>

Scopus Author ID: 36068969200

UDC 658:338.2

JEL: I23; L84; G30

Dybach I. L. The Corporate-Entrepreneurial University in the Context of the Higher Education Market Development

The article considers the need to transform Ukrainian higher education institutions in the context of development of the knowledge economy and formation of the market for educational services. It is noted that, given the problems in higher education, namely the lack of financing, the decrease in demand for domestic educational services, etc., it is advisable for the management of higher education institutions to restructure the management structure towards a capability to adequately respond to changes in market conditions and provide for financial independence. It is defined that in such circumstances it is advisable for higher education institutions to consider their work as an entrepreneurial activity, which should be carried out on the basis of corporate governance. The article is aimed at developing a scientific-methodical approach to defining the essence of the term of «corporate-entrepreneurial university» in the context of improving its management in the face of increased competition in the educational services market. It is proposed to consider two capacities of this term: entrepreneurial and corporate. The article analyzes the approaches to identifying the essence of the term of «entrepreneurial university» and ascertains the ambiguity of scientists as to its interpretation. It is determined that the vast majority of authors identify the business activities of universities with innovation activities. It is found out that the term of «academic entrepreneurship» is widely used in the scientific plane, the meaning of which is similar to the meaning of «entrepreneurial university». It is proposed to consider academic entrepreneurship as a set of actions that is focused on profit, while the entrepreneurial university be defined as an educational organization that operates on the basis of academic entrepreneurship, the efficiency of which is ensured by the interaction of such elements as education, science, business and innovation. It is defined that a corporate-entrepreneurial university is a higher education institution that carries out a comprehensive activity to form and develop the educational and entrepreneurial potential of society on the basis of corporate management in order to generate profit and gain social effect along with ensuring the academic freedom of teachers and students.

Keywords: higher education institution, entrepreneurship, entrepreneurial university, academic entrepreneurship, corporate-entrepreneurial university.

Fig.: 1. **Tabl.:** 1. **Bibl.:** 20.

Dybach Inna L. – PhD (Economics), Associate Professor, Associate Professor of the Department of Economics and Organization of Production, Admiral Makarov National University of Shipbuilding (9 Heroiv Ukrainy Ave., Mykolayiv, 54025, Ukraine)

E-mail: inna.leonidivna@gmail.com

ORCID: <https://orcid.org/0000-0003-4237-8709>

Researcher ID: <http://www.researcherid.com/U-2756-2017>

Scopus Author ID: 36068969200

Функціонування вищої освіти в Україні в умовах сьогодення викликають глибоке занепокоєння: скорочення державного фінансування; зменшення кількості абітурієнтів – як наслідок демографічної кризи та несприятливої міграційної політики; переважна теоретична орієнтація навчання без набуття студентами реальних практичних навичок; складності з працевлаштування випускників

тощо. Крім того, світові інтеграційні процеси полегшують доступ українських абітурієнтів до європейської пропозиції освітньої послуг, що з розвитком інформатизації іноді навіть не потребує полишити рідну домівку, оскільки навчання може здійснюватися у дистанційній формі.

Не додають перспектив використання більшості ЗВО моделі управління перенесеної ще з радян-

ських часів. Проте досвід провідних університетів світу засвідчує: вихід є, і полягає він у перебудові менеджменту вищих освітніх установ за принципами, які засвідчують свою ефективність у реальному бізнесі.

Надання освітніх послуг має розглядатися як підприємницька діяльність, і лише за цих умов ЗВО будуть спроможні забезпечити свою конкурентоспроможність на ринку освітніх послуг.

Зазначимо, сьогодні в наукових колах широкого розповсюдження набула ідея формування підприємницького університету. Значний внесок у дослідження цього питання зробили такі вчені як Буняк Н. [1], Воронкова Т. [2], Голубев С. [3], Каленюк І., Дяченко А. [4], Іцковіч Г. [5], Кларк Б. [6], Мокронос А., Долженкова Е., Маврина І. [7], Романовський О. [8], Клофстен М., Файоль А., Герреро М., Міан С., Урбано Д., Райт М. [9], Сидорова А., Румянцев Н. [10] та багато інших.

Проте навіть величезний інтерес і широта досліджень зазначеної проблематики не дозволили уникнути деяких суперечностей. Так, у трактуванні поняття «підприємницького університету» спостерігається значна полеміка. До того ж цей термін не формалізовано в українському правовому просторі. Водночас основний посыл прийнятого у 2014 році Закону України «Про вищу освіту» [11] полягає в імплементації закладами вищої освіти (ЗВО) елементів корпоративного управління з метою їх інституційного зміцнення, покращення менеджменту та забезпечення конкурентоспроможності.

Отже, пропонуємо до введення у науковий обіг терміна «корпоративно-підприємницький університет», а опрацювання науково-методичного підходу до визначення його сутності в контексті удосконалення управління ЗВО в умовах загострення конкуренції на ринку освітніх послуг ставимо за мету публікації.

Семіотичний аналіз запропонованої дефініції обумовлює доцільність дослідження двох іпостасей терміна «корпоративно-підприємницький» заклад вищої освіти: по-перше, підприємницьку; по-друге, корпоративну.

Сам термін «підприємництво» відомий ще з часів Адама Сміта: підприємець, на його думку, є власником капіталу, який заради реалізації якоїсь комерційної ідеї та отримання прибутку йде на економічний ризик. Подальший внесок у дослідження природи підприємництва зробили Кантільон Р., Бодо Ш., Шумпетер Й, Сей Ж.Б., Хайек Ф. та ін. [12, с. 15–16].

За поданням Господарського кодексу України [13, ст. 42], підприємництвом є самостійна, ініціативна, систематична, на власний ризик господарська діяльність, що здійснюється суб'єктами господарювання (підприємцями) з метою досягнення економічних

і соціальних результатів та одержання прибутку. Наведене визначення цілком відображає місце підприємництва в економіці, проте вважаємо за потрібне додати, що це не лише один із видів економічної діяльності, а й особливий стиль менеджменту, підґрунтям якого є інноваторство.

Одним із фундаторів концепції «підприємницького університету» є американський вчений Кларк Б. Р., який на основі дослідження змін, які спостерігалися впродовж десяти років у п'яти європейських вишах, довів, що підприємницький університет активно прагне до інновацій у своїй роботі. Його ключовою властивістю є прийняття ризиків при освоєнні нових практик, результат яких неясний. Він хоче суттєво змінити характер діяльності організації для того, щоб опинитися в майбутньому в більш сприятливому становищі [6, с. 20]. При цьому Кларк Б. Р. стверджує, що реалізація підприємницької функції не стане на заваді традиційній діяльності, яку провадять вищі освітні заклади.

Про інтеграцію узвичаєних функцій ЗВО та підприємницької говорять і Сидорова А. А. та Румянцев Н. А. [10]. Підприємницький університет, на їх думку, є певного роду науково-дослідний центр, у якому, крім традиційних функцій освіти і науки, здійснюється перенесення знань у практичні галузі економіки і суспільства в цілому, втілення знань у продукт або послугу. Схожу позицію знаходимо у Іцковіч Г. [5, с. 123], Воронкової Т. [2, с. 32] та Романовського О. [8]

Відмінним від попередніх є бачення Голубева С. В., який зосереджується на соціальній ролі підприємництва в освіті та зазначає, що основним завданням ЗВО, орієнтованого на соціальне підприємництво має бути створення сприятливого регіонального бізнес-середовища через використання інноваційних освітніх програм і результатів прикладних досліджень [3, с. 17].

Спробу узагальнити визначення підприємницького університету знаходимо у [4, с. 65], де зазначено, що це є складна соціально-економічна структура, основними характеристиками якої є диверсифікація традиційних і сучасних функцій, сильна комерційна діяльність з орієнтуванням на забезпечення притоку фінансових ресурсів. Проте вважаємо, що зосередження виключно на збільшенні фінансів може стати причиною уповільнення розвитку ЗВО в питаннях поліпшення кадрової політики, поліпшення якості надання освітніх послуг тощо і, як наслідок, зниження конкурентоспроможності установи. До того ж потребує уточнення, що автор розуміє під «сучасними функціями».

Достатньо глибокий аналіз підходів до визначення сутності підприємницького університету виконано в роботі Буняк Н. М. [1, с. 20]. Погоджуємося з висновком автора щодо того, що найчастіше підпри-

емницьку функцію університетів пов'язують з комерціалізацією результатів його наукових досліджень, а вагому роль відіграють підприємницька культура, менеджмент, маркетинг та кредитування освіти. Університет, який проявляє підприємницьку активність, здійснює:

- ✦ диверсифікацію джерела фінансування;
- ✦ зниження своєї інституційної залежності від громадських і державних інститутів;
- ✦ підготовку конкурентоспроможних фахівців, що володіють креативним підприємницьким мисленням, здатних до реалізації інноваційних проектів у різних сферах діяльності;
- ✦ виробництво нових знань та їх капіталізацію;
- ✦ гнучку організаційну структуру, що здатна забезпечити швидке пристосовування до зміни у запитах суспільства і ринку;
- ✦ мотивацію щодо створення нових підприємств викладачами та студентами з метою комерціалізації результатів наукових досліджень;
- ✦ реалізацію повного циклу відтворення нового знання (від генерації ідей до створення дослідних зразків інновацій);
- ✦ сприяння інтеграції освіти, науки, бізнесу і тим самим формує передумови для інноваційного розвитку країни;
- ✦ розвиток інноваційного територіального кластера [1, с. 20].

Варто зазначити, що поряд із терміном «підприємницький університет» у сучасній науковій літературі існує термін «академічне підприємництво», тлумачення якого не є одностайним. Так, Гончаренко І., Лісун Я. ототожнюють академічне підприємництво із процесом формування та використання інноваційних проектів в університетах [14, с. 294]. Схожу позицію знаходимо у Вуда М., який визначає академічне підприємництво як зусилля і заходи, які університети та їх партнери по промисловості роблять з метою комерціалізації результатів досліджень факультету [15, с. 153]. Соціальний аспект академічного підприємництва висвітлює Мачуський В. [16, с. 294], який говорить про наукову, науково-технічну та інноваційну діяльність закладів вищої освіти, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку.

З інноваціями та розвитком технологій пов'язує підприємництво у ЗВО Жуков С. Проте автор значно розширює сутність терміна, що дозволяє говорити про тотожність термінів «академічне підприємництво» та «підприємницький університет». Автор окреслив головні завдання академічного підприємництва, основними з яких є:

- ✦ продукування і капіталізація нових знань;
- ✦ трансфер нових знань і прогресивних технологій;
- ✦ розвиток інноваційної діяльності ЗВО;
- ✦ розробка, реалізація концепцій і впровадження методів, технологій і прийомів інноваційного економічного та соціального розвитку місцевих громад, регіонів, країни;
- ✦ внесок у національне економічне зростання, національний ВВП і конкурентоспроможність економік країн;
- ✦ розвинення і розповсюдження нового типу підприємницької діяльності в інтелектуальній галузі – академічного підприємництва у ЗВО;
- ✦ ефективне навчання підприємців і розвиток підприємницької освіти;
- ✦ сприяння фінансовій автономії [17, с. 294].

Детальний аналіз наведених та інших доступних нам підходів до тлумачення «академічного підприємництва» та «підприємницького університету» дозволяє стверджувати, що в умовах розбудови економіки знань та формування ринку освітніх послуг не варто применшувати й обмежувати роль підприємництва в сучасних ЗВО, фокусуючись лише на одній із наявних форм його функціонування. Таким чином, пропонуємо розуміти під академічним підприємництвом комплекс дій, орієнтований на отримання прибутку, а підприємницький університет визначати як освітню організацію, яка функціонує на засадах академічного підприємництва, ефективність якої забезпечується взаємодією таких елементів як освіта, наука, бізнес та інновації (рис. 1).

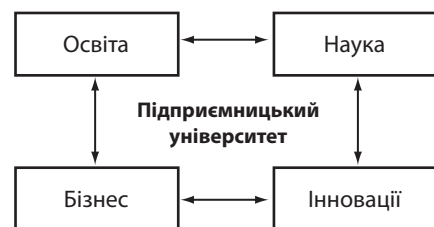

Рис. 1. Визначальні чинники академічного підприємництва

Другий аспект запропонованої дефініції передбачає з'ясування ролі корпоративного управління ЗВО в забезпеченні їх конкурентоспроможності. «Корпоративізовані» університети – це університети, які мають високий рівень власних (позабюджетних) доходів, які беруть участь у діяльності комерційних підприємств і приватно-державних партнерствах, які формують і керують інвестиційними портфелями, активно конкурують з іншими університетами на ринку освітніх та інших послуг [18]. Протилежне бачення знаходимо у [19], де автор абстрагується від виконання традиційної освітньої функції та зазначає, що корпоративне навчання в межах корпоратив-

ного університету адаптує кваліфікацію менеджера до професійних вимог конкретного робочого місця. Безумовно, заслуговують на увагу тези, що за таких умов здійснюється постійна перепідготовка працюючих менеджерів з урахуванням інновацій та вимог на ринку.

Проте визначення корпоративного університету як самостійної освітньої організації, яка разом із підрозділами кадрових служб корпоративних підприємств організовує підготовку та перепідготовку менеджерів, діяльність якої здійснюється як самостійно, так і спільно з іншими освітніми установами, викладачами, висококваліфікованими фахівцями на основі договорів про спільну освітню діяльність [19, с. 168], на наш погляд, є суперечливим. Спірним виглядає цілковите перенесення важелів у бік бізнесу, який, як відомо, завжди опікувався (і буде продовжувати) виключно своїми капіталістичними інтересами, тож марно розраховувати, наприклад, на розвиток науки. Крім того, за умов турбулентності вітчизняного підприємницького середовища така модель для українських ЗВО виглядає безперспективною.

Застосування системно-процесного підходу до корпоративного управління та систематизація основних передумов його поширення в практику закладів вищої освіти [20] дозволяє стверджувати, що корпоратизація закладу вищої освіти відбувається через діяльність системи виборних і призначених органів, через яку спрямовується і контролюється організація з урахуванням запитів стейкхолдерів, з метою збільшення прибутку, зростання капіталізації та посилення конкурентоспроможності.

Запровадження корпоративного стилю управління в закладах вищої освіти відкриває ряд перспектив, а саме:

- ✦ збільшення фінансових ресурсів, що направлені на покращення якості освітнього процесу, науки тощо;
- ✦ посилення зв'язку із зовнішніми стейкхолдерами, що дозволить підвищити швидкість реакції ЗВО на ринкові запити та вимоги, забезпечить гучність освіти;
- ✦ підвищення ефективності управління фінансовими ресурсами й іншими активами ЗВО завдяки впровадженню корпоративних принципів ведення бізнесу;
- ✦ покращення кадрової політики ЗВО через запровадження відповідної системи мотивування та стимулювання праці професорсько-викладацького складу;
- ✦ забезпечення конкурентоспроможності ЗВО в умовах посилення процесів міжнародної інтеграції.

Отже, під корпоративно-підприємницьким університетом пропонуємо розуміти заклад вищої

освіти, який виконує комплексну діяльність із формування та розвитку освітнього та підприємницького потенціалу суспільства на засадах корпоративного менеджменту з метою отримання прибутку та соціального ефекту із забезпеченням академічної свободи викладачів і студентів.

Ключовими чинниками успіху корпоративно-підприємницького ЗВО на ринку освітніх послуг є освіта, наука, підприємницька діяльність освітньої установи та менеджмент (табл. 1).

Таблиця 1

Головні детермінанти корпоративно-підприємницького закладу вищої освіти

Чинники	Елементи
Освіта	Освітні послуги Методична діяльність Забезпечення академічної мобільності науково-педагогічних працівників Забезпечення академічної мобільності студентів Ліцензійна діяльність Впровадження інновацій в освітній процес
Наука	Фундаментальні наукові дослідження Прикладні наукові дослідження Науково-технічна діяльність
Бізнес	Наукові дослідження на замовлення приватного сектора Консультативні послуги Інжинірингові послуги Аутсорсингові послуги Впровадження інновацій Підприємницька діяльність викладачів і студентів на базі ЗВО Комерціалізація наукових розробок викладачів і студентів
Управління	Використання корпоративних практик ведення бізнесу Використання стратегічного менеджменту Розширення джерел фінансування Залучення інвесторів Забезпечення академічної свободи науково-педагогічних працівників професорсько-викладацького складу Сприяння соціально-економічному розвитку

ВИСНОВКИ

Система вітчизняної вищої освіти на сьогодні дисонує змінам, що спостерігаються в економічній, політичній та соціальній сферах. ЗВО не встигають за наявною моделлю управління адекватно реагувати на нові виклики та запити, що надходять від стейкхолдерів. Внаслідок цього корпоративно-підприємницька модель університету виглядає найбільш прийнятним

варіантом розвитку вищої освіти в умовах формування ринку освітніх послуг. Заклад вищої освіти має стати осередком інновацій та соціально-економічного розвитку як регіону, так і країни в цілому. ■

ЛІТЕРАТУРА

1. Буняк Н. М. Предпринимательский университет: сущность и особенности формирования. *Juvenis scientia*. 2016. № 2. С. 144–147.
2. Воронкова Т. Є., Гурова К. Г. Підприємницький університет: інтеграція освіти, науки, бізнесу. *Агросвіт*. 2018. № 21. С. 28–33.
3. Голубев С. В. Социально-предпринимательский вуз: возможность развития для региональных вузов. *Общественные науки. Всероссийский научный журнал*. 2010. № 4. С. 11–21.
4. Каленюк І. С., Дяченко А. Л. Підприємницькі університети в глобальному освітньому просторі. *Міжнародна економічна політика*. 2016. № 2 (25). С. 59–75.
5. Etzkowitz H. Innovation Lodestar: The entrepreneurial university in a stellar knowledge firmament. *Technological Forecasting and Social Change*. 2017. Vol. 123. P. 122–129.
6. Кларк Б. Р. Создание предпринимательских университетов: организационные направления трансформации. М.: ИД ГУ-ВШЭ, 2011. 240 с.
7. Мокроносов А. Г., Долженкова Е. В., Маврина И. Н. Предпринимательство как вектор стратегического развития вуза. *Образование и наука*. 2011. № 10 (89). С. 28–40.
8. Романовський О. О. Феномен підприємництва в університетах світу: монографія. Вінниця: Нова Книга, 2012. 504 с.
9. Klofsten M., Fayolle A., Guerrero M., Mian S., Urbano D., Wright M. The entrepreneurial university as driver for economic growth and social change - Key strategic challenges. *Technological Forecasting and Social Change*. 2019. Vol. 141. P. 149–158.
10. Сидорова А. А., Румянцев Н. А. Предпринимательские университеты: сущность и тенденции развития. URL: http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2430627
11. Про вищу освіту: Закон України від 01.07.2014 № 1556-VII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>
12. Парсяк В. Н., Дибач І. Л. Економічна інтеграція. Інструмент посилення конкурентоспроможності невеликих підприємств: монографія. Миколаїв: Вид-во Торубари О. С., 2010. 172 с.
13. Господарський кодекс України від 16.01.2003 № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n316>
14. Гончаренко І. М., Лісун Я. В. Академічне підприємництво: можливості розвитку інноваційних проєктів в університетах. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія «Економічні науки»*. 2016. Спецвип. : Ефективність організаційно-економічного механізму інноваційного розвитку вищої освіти України. С. 289–297.
15. Wood M. S. A process model of academic entrepreneurship. *Business Horizons*. 2011. Vol. 54. Issue 2. P. 153–161.
16. Мачуський В. В. Академічне підприємництво в Україні: поняття та суб'єкти. *Верховенство права*. 2018. № 3. С. 153–157.
17. Жуков С. А. Академічне підприємництво як фактор підвищення ефективності підприємств і формування інноваційного потенціалу економіки України. *Вісник Приазовського державного технічного університету. Серія: Економічні науки*. 2017. № 33. С. 65–74.
18. Bostock W. W. The Global Corporatisation of Universities: Causes and Consequences. AntePodium III, 1999. URL: <http://www.victoria.ac.nz/atp/articles/bostock.html>
19. Хілуха О. Розвиток корпоративних університетів. *Економічний аналіз*. 2019. Т. 29. № 1. С. 164–169.
20. Назарова Г. В., Дибач І. Л. Концептуалізація корпоративного управління закладів вищої освіти в контексті розбудови економіки знань. *Ринок праці та зайнятість населення*. 2019. № 3. С. 27–34.

REFERENCES

- Bostock, W. W. "The Global Corporatisation of Universities: Causes and Consequences". AntePodium III, 1999. <http://www.victoria.ac.nz/atp/articles/bostock.html>
- Bunyak, N. M. "Predprinimatelskiy universitet: sushchnost i osobennosti formirovaniya" [Entrepreneurial University: the Essence and Features of Formation]. *Juvenis scientia*, no. 2 (2016): 144-147.
- Etzkowitz, H. "Innovation Lodestar: The entrepreneurial university in a stellar knowledge firmament". *Technological Forecasting and Social Change*, vol. 123 (2017): 122-129.
- Golubev, S. V. "Sotsialno-predprinimatelskiy vuz: vozmozhnost razvitiya dlya regionalnykh vuzov" [Social and Entrepreneurial University: the Possibility of Development for Regional Universities]. *Obshchestvennyye nauki. Vserossiyskiy nauchnyy zhurnal*, no. 4 (2010): 11-21.
- Honcharenko, I. M., and Lisun, Ya. V. "Akademichne pidpriemnytstvo: mozhlyvosti rozvytku innovatsiynykh proektiv v universytetakh" [Academic Entrepreneurship: Opportunities for the Development of Innovative Projects in Universities]. *Visnyk Kyivskoho natsionalnoho universytetu tekhnolohii ta dizainu. Seriya «Ekonomiczni nauky»*, special issue : Efektyvnist orhanizatsiinoekonomichnoho mekhanizmu innovatsiinoho rozvytku vyshchoi osvity Ukrainy (2016): 289-297.
- Kaleniuk, I. S., and Diachenko, A. L. "Pidpriemnytski universytety v hlobalnomu osvitynomu prostori" [Entrepreneurial Universities in the Global Educational Space]. *Mizhnarodna ekonomichna polityka*, no. 2 (25) (2016): 59-75.
- Khilukha, O. "Rozvytok korporatyvnykh universytetiv" [Development of Corporate Universities]. *Ekonomicznyy analiz*, vol. 29, no. 1 (2019): 164-169.
- Klark, B. R. *Sozdaniye predprinimatelskikh universitetov: organizatsionnyye napravleniya transformatsii* [Creation of Entrepreneurial Universities: Organizational Directions of Transformation]. Moscow: ID GU-VShE, 2011.
- Klofsten, M. et al. "The entrepreneurial university as driver for economic growth and social change - Key strategic challenges". *Technological Forecasting and Social Change*, vol. 141 (2019): 149-158.
- [Legal Act of Ukraine] (2003). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15#n316>

[Legal Act of Ukraine] (2014). <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1556-18>

Machuskyi, V. V. "Akademichne pidpriemnytstvo v Ukraini: poniattia ta subiekty" [Academic Entrepreneurship in Ukraine: Concepts and Subjects]. *Verkhovenstvo prava*, no. 3 (2018): 153-157.

Mokronosov, A. G., Dolzhenkova, Ye. V., and Mavrina, I. N. "Predprinimatelstvo kak vektor strategicheskogo razvitiya vuza" [Entrepreneurship as a Vector of Strategic Development of a University]. *Obrazovaniye i nauka*, no. 10 (89) (2011): 28-40.

Nazarova, H. V., and Dybach, I. L. "Kontseptualizatsiia korporativnoho upravlinnia zakladiv vyshchoi osvity v konteksti rozbudovy ekonomiky znan" [Conceptualization of Corporate Governance of Higher Education Institutions in the Context of Building a Knowledge Economy]. *Rynok pratsi ta zainiatist naseleння*, no. 3 (2019): 27-34.

Parsiak, V. N., and Dybach, I. L. *Ekonomichna intehratsiia. Instrument posylennia konkurentospromozhnosti nevelykykh pidpriemstv* [Economic Integration. A Tool to Strengthen the Competitiveness of Small Businesses]. Mykolaiv: Vyd-vo Torubary O. S., 2010.

Romanovskiy, O. O. *Fenomen pidpriemnytstva v universytetakh svitu* [The Phenomenon of Entrepreneurship in the Universities of the World]. Vinnytsia: Nova Knyha, 2012.

Sidorova, A. A., and Rummyantsev, N. A. "Predprinimatel'skiye universitety: sushchnost i tendentsii razvitiya" [Entrepreneurial Universities: the Essence and Development Trends]. http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2430627

Voronkova, T. Ye., and Hurova, K. H. "Pidpriemnytskyi universytet: intehratsiia osvity, nauky, biznesu" [Entrepreneurship University: Integration of Education, Science, Business]. *Ahrosvit*, no. 21 (2018): 28-33.

Wood, M. S. "A process model of academic entrepreneurship". *Business Horizons*, vol. 54, no. 2 (2011): 153-161.

Zhukov, S. A. "Akademichne pidpriemnytstvo yak faktor pidvyshchennia efektyvnosti pidpriemstv i formuvannya innovatsiinoho potentsialu ekonomiky Ukrainy" [Academic Entrepreneurship as a Factor in Increasing the Efficiency of Enterprises and the Formation of Innovative Potential of the Ukrainian Economy]. *Visnyk Pryazovskoho derzhavnogo tekhnichnogo universytetu. Seriya : Ekonomichni nauky*, no. 33 (2017): 65-74.

УДК 330.43
JEL: H52

ЕКОНОМЕТРИЧНИЙ АНАЛІЗ ПОПИТУ ТА ПРОПОЗИЦІЇ ОСВІТНІХ ПОСЛУГ ЗА СПЕЦІАЛЬНІСТЮ 051 «ЕКОНОМІКА»

© 2020 СКРИПНИК А. В., КОСТЕНКО І. С.

УДК 330.43
JEL: H52

**Скрипник А. В., Костенко І. С. Економетричний аналіз попиту та пропозиції освітніх послуг
за спеціальністю 051 «Економіка»**

У роботі за допомогою економетричних методів побудовано моделі попиту та пропозиції на освітні послуги за спеціальністю 051 «Економіка» та освітньою програмою «Економічна кібернетика». Вибірki в моделях включають практично весь перелік закладів вищої освіти, в яких представлені спеціальність 051 «Економіка» та освітня програма «Економічна кібернетика», за даними 2019 року. Як кількісний показник пропозиції використано вартість освітніх послуг за перший навчальний рік за умов договору, попиту – кількість поданих заяв. В якості пояснюючих змінних як ряд об'єктивних характеристик закладу вищої освіти (ЗВО) використано: кількість бюджетних і ліцензійних місць, статус, форму власності тощо. Як суб'єктивну характеристику використано поняття «елітність», яке визначалося бінарною змінною. За допомогою кількісних експериментів (на підставі оцінок параметрів адекватності моделей) встановлено, що до елітних потрібно віднести Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Національний технічний університет України «Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», Національний університет «Кієво-Могилянська академія». Було перевірено гіпотезу використання державними ЗВО демпінгової цінової стратегії, яка знайшла підтвердження при моделюванні пропозиції. Було виявлено відмінності щодо об'єктивних і суб'єктивних характеристик ЗВО з боку адміністрації ЗВО (пропозиція) та вступників (попит).

Ключові слова: економетричні моделі, вартість освітніх послуг (навчання), приватна та державна освіта, попит, пропозиція, елітність ЗВО.

DOI: <https://doi.org/10.32983/2222-4459-2020-4-279-288>

Рис.: 3. **Табл.:** 4. **Бібл.:** 21.

Скрипник Андрій Васильович – доктор економічних наук, професор, завідувач кафедри економічної кібернетики, Національний університет біоресурсів і природокористування України (вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041, Україна)

E-mail: avskripnik@ukr.net

Костенко Інна Сергіївна – аспірантка кафедри економічної кібернетики, Національний університет біоресурсів і природокористування України (вул. Героїв Оборони, 15, Київ, 03041, Україна)

E-mail: kostenkois@nubip.edu.ua